

MATERIALE ȘI CONCLUZII REFERITOARE LA ISTORIA ROMÂNIEI

Formarea națiunii române. Dezvoltarea culturii naționale pînă la 1848¹

LOUIS ROMAN

Mișcările naționale — fenomen social-politic de mare amploare și importante consecințe — apar într-o anumită perioadă istorică și au o precisă determinare: „În întreaga lume, epoca victoriei definitive a capitalismului asupra feudalismului a fost legată de mișcări naționale. Baza economică a acestor mișcări constă în faptul că, pentru o victorie deplină a producției de mărfuri, este necesar ca burghezia să cucerească piața internă, ca teritoriile cu populații care vorbesc aceeași limbă să se închege ca state și să fie înlăturate, totodată, orice piedici care se opun dezvoltării acestei limbi și încetățenirii ei în literatură“².

Formarea națiunii și desfășurarea vieții naționale constituie un proces necesar, cu adînci urmări asupra dezvoltării societății: „Istoria arată... că apariția națiunii ca formă de comunitate umană și dezvoltarea vieții naționale a popoarelor este un proces social legic, o etapă necesară și obligatorie în evoluția tuturor popoarelor. Formată în condițiile istorice ale societății capitaliste, națiunea a exercitat de la început o puternică înrîurire asupra progresului economic și social, asupra mersului înainte al popoarelor“³.

Perioada crizei de sistem a formațiunii sociale feudale în țările române — perioadă cuprinsă între ultimele decenii ale secolului al XVIII-lea și 1864, cînd relațiile de producție capitaliste devin dominante și în agricultură — include, printre fenomenele sale cele mai de seamă, și pe acela al formării națiunii române. În 1848—1864 s-a terminat procesul închegării ei, iar cucerirea independenței României (1877) și încheierea procesului de formare a statului național român (1918) au constituit etape ale întăririi națiunii⁴.

Formarea ei s-a desfășurat în condiții complexe, determinate de existența dominației străine asupra pămînturilor românești și de cuprinderea acestora între granițele mai multor state. „Țara Românească, Moldova, Transilvania s-au aflat veacuri de-a rîndul sub stăpînirea străină. Întreaga această perioadă

---

¹ Prezentăm fragmente de materiale și importante concluzii științifice, utilizabile în această lecție.

² V. I. L e n i n, *Despre dreptul națiunilor la autodeterminare*, în *Opere complete*, ed. a II-a, vol. 25, Buc., Edit. politică, 1964, p. 280.

³ N. C e a u ș e s c u, *P.C.R. — continuatorul al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România...* — 7 mai 1966, în *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste*, I, Buc., Edit. politică, 1968, p. 395.

⁴ V. M a c i u, Ș t. P a s c u, *Formarea națiunii române*, în „*Revista învățămîntului superior*“, VIII, 8, 1966, p. 26.

se caracterizează prin jefuirea bogățiilor țării, ruinarea economiei, distrugerea a nenumărate bunuri materiale și spirituale. Toate acestea au frînat pentru multă vreme forțele de producție, dezvoltarea socială și națională, au făcut ca România să rămînă în urma altor țări cu peste o sută de ani. Dar dominația străină nu a reușit să înăbușe setea de libertate a poporului, să stingă puternica sa dorință de unitate. Greutățile și suferințele nu făceau decît să aprindă și mai puternic flacăra luptei pentru încheierea națiunii, să întărească sentimentul patriotismului, al demnității naționale⁵.

Aspectele cele mai de seamă ale procesului formării și dezvoltării culturii românești de tip nou la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și în prima jumătate a secolului al XIX-lea sînt următoarele: 1) declinul influenței culturii grecești în Principate; 2) apropierea tot mai accentuată a manifestărilor culturale din cele trei țări române, ceea ce arată că-i pe cale a se desăvirși o cultură română unitară; 3) asimilarea a ceea ce-i mai prețios din cultura burgheză europeană, progresul cultural desfășurîndu-se în bună măsură sub semnul luminismului, dar — în al doilea pătrar al secolului al XIX-lea — societatea din țările române intră în contact și cu socialismul utopic (în gîndirea socială), cu diferite forme ale liberalismului burghez (în viața economică și politică) și cu romantismul (în literatură și artă). Cultura română, reflectînd interesele vitale ale societății în faza de dezvoltare dată, valorează prin originalitatea ei. Contactele cu noua cultură europeană i-au înlesnit găsirea drumului propriu și i-au sugerat mijloacele de expresie, oamenii de cultură înaintați din țările române străduindu-se nu numai a aplica ideile progresiste — de circulație în epocă — la realitățile noastre, dar și a-și aduce o contribuție originală la dezvoltarea lor. Astfel, atît în Principate, cît și în Transilvania, ideologia națională — reflectînd interesele de clasă ale păturilor progresiste din societatea românească, aflată în trecere de la feudalism la capitalism — se încheagă treptat, putînd fi înțeleasă numai în cadrul culturii burgheze europene și al efortului burgheziei din țările române de a-și constitui cultura sa pe baze naționale⁶.

Pe fondul existenței unei destul de însemnate pături a sărăcimii orașelor (lucrători în manufacturi, calfe, meșteșugari săraci etc.), în condițiile începerii procesului de formare a proletariatului, apare un curent de idei socialist-utopist (exponentul lui principal fiind Teodor Diamant, dar avînd adepți și pe I. E. Rădulescu, F. Bolyai și alți tineri intelectuali), de mai mare atenție bucurîndu-se ideile lui Ch. Fourier, al cărui sistem — unde munca agricolă juca un rol însemnat — se potrivea în mai mare măsură realităților social-economice din țările române⁷.

⁵ N. Ceaușescu, *op. cit.*, p. 396.

⁶ Al. Elian ș.c., în *Istoria României*, III, Buc., Edit. Academiei, 1964, p. 1038—1043. Pentru ideile luminismului românesc, vezi: *ibid.*, p. 1039—1041; Al. Duțu, *Coordonate ale culturii românești în secolul XVIII (1700—1821)*, Buc., E.P.L., 1968, p. 359—363 (cu trimiteri la lucrări recente). Vezi, de asemenea, V. Maciu, *Ideologia luptei pentru Unirea Principatelor Române*, în „Analele Universității București”, Istorie, XVIII, 1, 1969, p. 19—31 (p. 1—13).

⁷ *Prefață la Documente privind începuturile mișcării muncitorești și socialiste din România (1821—1878)*, Buc., Edit. politică, 1971 (Inst. de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R.), p. 11—17. Vezi și numeroasele izvoare inserate în culegere.

De cel mai mare interes în cultura românească, mai ales în deceniile IV și V ale secolului al XIX-lea, sînt ideile lichidării feudalismului, ale eliberării și unității naționale, idei care anunțau principalele sarcini ale revoluției din 1848.

N. Bălcescu — într-o lucrare ce constituia prima abordare științifică a problemelor formațiunii feudale pe teritoriul țării noastre — aprecia drept o „monstruoasă sîcîlă ca o țară întreagă să robească la vreo cițiva particulari“, fenomen cu urmări adînc negative asupra dezvoltării țării: „Căci vai de acele nații, unde un mic număr de cetățeni își întemeiază puterea și fericirea lor pe robirea gloatelor! Ele pier“⁸.

În dezvoltarea conștiinței naționale românești, un merit însemnat revine Școlii ardelenе, care: 1) a creat, în elementele ei principale, ideologia mișcării naționale românești în lupta împotriva tezelor imigraționiste (Fr. J. Sulzer, I. C. Eder, J. Chr. Engel); 2) a unit ideile unității de neam (M. Costin, C. Cantacuzino stolnicul, D. Cantemir) cu ideologia antifeudală a burgheziei (exprimată cu prudență); 3) a militat pentru ridicarea poporului român.⁹ Gîndirea socială a Școlii ardelenе are însă și anumite limite: respingerea mijloacelor revoluționare pentru dobîndirea de drepturi politice și pentru îmbunătățirea situației economice și sociale¹⁰.

În cele două decenii premergătoare revoluției din 1848, ideile eliberării și unității naționale sînt preluate de o nouă generație de patrioți din țările române, cei mai străluciți reprezentanți ai cărora — înlăturînd ignorarea maselor populare, specifică primei generații a Școlii ardelenе — dau o justă apreciere rolului maselor populare în istorie și se străduiesc să le antreneze în mișcarea de emancipare socială și națională:¹¹ „Pînă acum, toți acei ce s-au îndeletnicit cu istoria națională n-au avut în privire decît biografia domnilor, nepomenind nimic de popor, izvorul a tuturor mișcărilor și isprăvelor și fără care stăpînitorii n-ar fi nimic“¹².

Viitorii lideri ai revoluției din țările române exprimă cu claritate (și fundamentează) necesitatea unității naționale românești: „...începutul nostru ni s-a tăgăduit, numele ni s-a prefăcut, pămîntul ni s-a sfășiat, driturile ni s-au călcat în picioare numai pentru că n-am avut conștiința naționalității noastre, numai pentru că n-am avut pe ce să ne întemeiem și să ne

⁸ N. Bălcescu, *Despre starea socială a muncitorilor plugari în Principatele Române în deosebire timpuri (1846)*, în *Opere*, I, Edit. Academiei, 1953, p. 139, 144. Conținutul programelor agrare din Țara Românească (al grupului condus de I. Cămpineanu în 1838—1839, al mișcării din 1840 și al patrioților de la 1848) la G. Z a n e, *Sur quelques thèses de la littérature économique roumaine de l'époque 1840—1846 concernant le problème agraire*, în „Revue roumaine des sciences sociales“, S. sci. écon., 10, 2, 1966, p. 178—179 (și n. 16).

⁹ V. M a c i u, Ș t. P a s c u, *op. cit.*, p. 17.

¹⁰ A l. E l i a n ș c., *op. cit.*, p. 1097.

¹¹ *Istoria poporului român* (sub red. acad. A. O ț e t e a), Buc., Edit. științifică, 1970, p. 245.

¹² M. K o g ă l n i c e a n u, *Cuvînt pentru deschiderea cursului de istorie națională în Academia Mihăileană, rostit în 24 noembrie 1843*, în *Opere*, I, ed. A. O ț e t e a, Buc., Fundația pentru lit. și artă, 1946, p. 648. Aceeași idee și la N. Bălcescu, *Prospect la „Magazin istoric pentru Dacia“ (1845) și Cuvînt preliminar despre ispoarele istoriei românilor (1845)*, în *Opere*, I, p. 53, 59.

apărăm dreptățile... Eu privesc ca patria mea toată acea întindere de loc unde se vorbește românește...¹³; „*Unire națională* este frumoasa deviză ce răsună din toate părțile și deșteaptă duhurile cu putere multă... Unirea și unimea națională sint bunuri mari, importante și însuflețitoare, care nu cer mai mult decit voința tare de a fi și a rămânea un singur popor... Fie ca năzuința aceasta a celor mai deștepte popoare să dea pildă bună și bine înțeleasă unui popor care prea îndelungat zăcu în apatie și într-o fatală nemișcare...¹⁴; „...Unirea tuturor românilor într-un stat politic... singură trebuie să fie țința politică a românilor de astăzi.“¹⁵

Din plan spiritual, ideile trec în practică și se materializează în acțiuni politice și culturale. Partida națională, alcătuită în Țara Românească în jurul lui I. Câmpineanu, declara a fi de a sa datorie „dă a mintui suverenitatea română, dă a întoarce¹⁶ o patrie slobodă și independentă către toate mădulările¹⁷ răspândite ale neamului lor...“; semnatarii declarației se adresau românilor din celelalte teritorii cu chemarea de „a-i agiuta, a să însoți la al lor cuget și a face împreună cu ei unul și singur norod obləduit dă către unul și acelaș șef și stăpinit dă aceleași legi“; problemele ce frământau societatea românească se puteau rezolva printr-o acțiune hotărîtă: „Luind în băgare de seamă, dăosebit dă aceasta că, cind desființarea statului este neapărată, cind fiecare zi dăscoperă prăpădenii noă, cind trebuința este strașnică, cetățenii nu mai sint datori a respecta legile așăzate, ci că împotrivă au datorie sfintă dă a lua inițiativa, dă a să apăra împotriva tiranii, dă a izbăvi patria, căci izbăvirea norodului este cea dintia lege“¹⁸.

Istoria lui P. Maior, ce apăruse în prima ediție la Buda în 1812, este „pretipărită“ cu cheltuiala moldoveanului Iordache Mălinescu;¹⁹ el trimite 100 de exemplare ale cărții lui G. Barițiu pentru a fi distribuite ca premii școlărilor din Transilvania și Banat, precum și pentru a fi remise bibliotecilor publice românești de acolo.²⁰ Întrucît apariția „Propășirii“ fusese interzisă în Moldova, I. Ghica propune reluarea ei la București, cu care lucru M. Kogălniceanu și V. Alecsandri se declară de acord, sugerind adăugarea, în calitate de coredactori, a lui Gr. Alexandrescu și N. Bălcescu,²¹

Gazetele și revistele vehiculează ideile înaintate ale vremii, contribuind în mare măsură la dezvoltarea conștiinței naționale și a acțiunii unite a românilor de pretutindeni.

¹³ M. Kogălniceanu, *op. cit.*, p. 640, 647—648.

¹⁴ G. Barițiu, *Naționalitate (1844)*, în *Scrieri social-politice*. Studiu și antologie de V. Chereșteșiu, C. Mureșan, G. E. M. Marica, Buc., Edit. politică, 1962, p. 85—86.

¹⁵ N. Bălcescu, *Campania românilor în contra turcilor de la anul 1595 (1847)*, în *Opere*, I, p. 215.

¹⁶ a restitui

¹⁷ membrii

¹⁸ C. Bodea, *Lupta românilor pentru unitatea națională 1834—1849*, Buc., Edit. Academiei, 1967, p. 216—217, Nr. 4 (Buc., 1/13 noiembrie 1838. *Act de unire și independență*).

¹⁹ P. Maior, *Istoria pentru începutul românilor în Dachia...*, Buda, 1834.

²⁰ C. Bodea, *op. cit.*, p. 254, Nr. 28 (Văleni, 15/27 februarie 1844. I. Mălinescu c. G. Barițiu).

²¹ *Ibidem*, p. 263, Nr. 33 (< Iași, 5/17 ianuarie 1845 >. M. Kogălniceanu c. I. Ghica).

Cel dintii periodic este „Cour<r>ier de Moldavie“, apărut în câteva numere la Iași, în 1790, în limba franceză, ca organ de informare al armatei ruse asupra evenimentelor militare în curs, dar este greu de fondat ideea că ar fi un premergător al presei în limba patriei. Incercările repetate din anii 1789—1817 de a scoate periodice — în limba română, la Sibiu, Viena, Buda sau Lvov — rămân infructuoase datorită împotrivirii autorităților, precum și altor greutăți (s-au editat, poate, cite un număr — în 1791 la Sibiu și în 1794 la Viena —, dar ele n-au fost încă găsite). În 1820, la Cernăuți, Teodor Racoce publică totuși „Chrestomaticu românesc“; în 1821, la Buda, brașoveanul Zaharia Carcalechi începe a edita „Biblioteca românească“ (apărută în 1821, 1829—1830 și 1834); în 1827, la Leipzig, apar câteva numere ale gazetei lunare „Fama Lipschii pentru Dația“, redactată de C. Roset „din Val<ahia>“ și A. I. Lascar „din Mold<avia>“. Presa românească modernă începe însă de-abia cu „Curierul românesc“ (editat de I. E. Rădulescu, București, 1829—1848, 1859) și suplimentul său „Curier de ambe sexele“ (1836—1847); „Albina românească“ (editată de Gh. Asachi, Iași, 1829—1850; continuată apoi de „Gazeta de Moldavia“) și suplimentul său „Alăuta românească“ (1837—1838); „Gazeta de Transilvania“ (editată de G. Barițiu la Brașov, începînd din 1838; a apărut pînă în 1945) și suplimentul său „Foaie pentru minte, inima și literatura“ (1838—1865, 1944). În aceeași perioadă, în Transilvania și Banat, apar periodice în limbile maghiară și germană, dintre care sînt de menționat: „Siebenbürger Zeitung“ (Sibiu, 1784—1862; din 1788: „Der Kriegsbote“; din 1792: „Der Siebenbürger Bote“; din 1863 se unește cu „Hermannstädter Zeitung“; are diferite suplimente), organ al patriciatului săsesc; „Siebenbürger Wochenblatt“, organ al meseriașilor și comercianților sași progresiști; „Erdélyi Muzéum“ (Pesta-Cluj, 1814—1818; apariția reluată mai tirziu la Cluj), prime revistă științifică maghiară din Transilvania; „Erdélyi Híradó“ (1827—1848).²²

Dacă, pînă pe la 1830, marea majoritate a lucrărilor tipărite în românește aveau un caracter religios, situația este cu totul alta în deceniile ce urmează. Cele 75 de gazete și reviste românești, ce-au apărut în perioada 1829—1850, cuprind: circa 12.540 titluri referitoare la științe și probleme sociale (drept, administrație, armată, asistență socială, învățămînt, demografie etc.); 2060 cu privire la științele naturii, tehnică, agricultură și medicină; 1900 referitoare la studiile și operele literare; 1790 privitoare la istoria bisericii (care însă îmbracă adeseori, mai ales în Transilvania, diferite aspecte politice) și numai 131 titluri cu privire la literatura teologică propriu-zisă.²³

²² Datele referitoare la periodicele mai sus-amintite, precum și cele privitoare la „Magazin istoric pentru“ Dacia și „Foaia duminicii“ pomenite mai departe, au fost extrase din: *Publicațiunile periodice românești (ziare, gazete, reviste)*, I. (1820—1906). Descriere bibliografică de N. Hodoș și Al. Sadi Ionescu, Buc.-Leipzig-Viena, 1913; II. (1907—1918 și supliment 1790—1906). Descriere bibliografică de G. Baiculescu, ș.c., Buc., Edit. Academiei, 1969; E. Dunăreanu, M. Avram, *Presă sibiană în limba germană (1778—1970)*, Sibiu, 1971 (Bibl. „Astra“), p. 50—52 (Nr. 147, 149); Al. Elian ș.c., *op. cit.*, p. 1067—1073, 1102; I. Lupu, N. Camariano O. Papadima, *Bibliografia analitică a periodicelor românești*, Intocmită de..., I/1, Buc., Edit. Academiei, 1966, p. VII, XV—XIX. Cîteva detalii au fost stabilite prin investigații proprii.

²³ I. Lupu ș.c., *op. cit.*, p. VII.

Procesul evoluării și diversificării preocupărilor vieții publice românești și al laicizării culturii se reliefează astfel foarte clar.

Printre primele periodice românești, un loc aparte revine „Gazetei de Transilvania“, ca urmare a publicării insistente de știri asupra românilor de pretutindeni, a asigurării colaborării celor mai ilustre condeie de pe ambele versante carpatice, a largii difuzări a foii. Ea „se ridică... la însemnătatea de întâiul organ pan-romănesc, întâia gazetă cuprinzând informațiuni despre toți românii în acest spirit al culturii românești unice“²⁴. „Meritele gazetei²⁵ pentru cultura e²⁶ desceptarea națională nemine nu e în stare a le potè descriere după cuvenință. Redactorele Barițiu cu multă înțelepciune-și sciù alegere de scamnul redapțiunei Brașeul, ai cărui locuitori români în tota Dacia superioare²⁷ sunt cei mai culți, cei mai zeloși, cei mai avuți, portatorii negoțului orientale. Singur între atari români și într-una urbe română de așa pusețiune potea se se facă gazeta scola politica e literaria a tota Dacia.“²⁸

Dintre negustorii români broșoveni ce-au sprijinit acțiunea de dezvoltare a culturii naționale este de amintit foarte bogatul Rudolf Orghidan, care a susținut materialicește publicarea lucrării <D. Leca>, *Gramatică românească și nemțească pentru tinerimea națională...*, I—II, Brașov, 1838—1839 și editarea traducerii lui I. Barac a celor *O mie și una de nopți*; a tipărit pe cheltuiala sa săptăminalul brașovean „Foaea duminicii spre înmulțirea cei de obște folositoare cunoștințe“, apărut în tot cursul anului 1837; a contribuit, în perioada 1844—1853, cu cite 200 fiorini anual, la ridicarea clădirii școlilor centrale române din Brașov.²⁹

Ideile înaintate ale periodicelor capătă o importanță deosebită prin larga lor răspindire. „Biblioteca românească“ a lui Z. Carcalechi, în 1829, avea în Țara Românească și Moldova 126 abonați, în Banat — 178, în Transilvania și Crișana — 140³⁰. „Magazin istoric pentru Dacia“ (editat de A.T. Laurian și N. Bălcescu, București, 1845—1848; o fascicolă publicată aparte de A.T. Laurian, Viena, 1851) era primit la București de câteva sute de abonați (304 la t. II, 205 la t. V), dar se difuza și în restul Țării Românești (în jud. Romanăți, de exemplu, erau 20 de abonați); în Moldova, primele broșuri au fost ridicate de 65 de abonați; în Transilvania, Banat și Crișana erau în medie 200 de abonamente.³¹

²⁴ N. Iorga, *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria...*, Buc., 1915, p. 109.

²⁵ A. Papiu-Ilarian, *Istoria românilor din Dacia superioare*, I, ed. a II-a, Viena, 1852, p. 217.

²⁶ și

²⁷ Transilvania

²⁸ a întregului teritoriu român.

²⁹ N. I. Angelescu, *Negustorii de odinioară. Rudolf Orghidan 1797—1862*, Buc., 1930, p. 3—5, 7, 8.

³⁰ A. Cosma, *Prima revistă literară românească*, în „Orizont“, Timișoara, XXI, 4 (192), 1970, p. 96.

³¹ H. I. Nestorescu, *Știri inedite privind tipărirea și răspindirea „Magazinului istoric pentru Dacia“ în țările române*, în „Sudii și articole de istorie“, XI, 1968, p. 55, 57—60; C. Bodea, *op. cit.*, p. 312—313, Nr. 66 (Buc., 24 octombrie/5 noiembrie 1847. A.T. Laurian c. Gh. Magheru).

Ideile patrioților români, de-o pregnantă justețe, sînt susținute cu energie de mințile cele mai luminate din rîndurile naționalităților conlocuitoare. În 1830, János Pálffy, calfă de croitor, maghiar din Transilvania, arată țaranilor români din Banat necesitatea unirii Țării Românești, Moldovei, Ardealului, Banatului într-un stat puternic, cu un domn român³². Cînd, în 1842, se prezintă dietei transilvănene un proiect de lege — care declară limba maghiară ca limbă oficială (obligatorie în redactarea legilor, în administrație, învățămînt, matricolele și corespondența oficială religioasă), afară de biserica sasească (ce-și păstra vechile drepturi bisericești și școlare) celelalte biserici fiind obligate să introducă limba maghiară peste zece ani — împotrivirea este puternică nu numai în rîndurile românilor;³³ gînditorul și luptătorul democrat sas St. L. Roth publică și el o broșură, în care afirmă: „Nu văd nevoia de a se impune o limbă oficială a țării. Căci noi avem deja o limbă a țării. Nu este nici limba germană, nici cea maghiară, ci este limba română! Oricît ne-am suci și ne-am învîrti noi, națiunile reprezentate în dietă, nu putem schimba nimic. Asta este realitatea... De îndată ce se întilnesc doi cetățeni de naționalități diferite și nici unul nu cunoaște limba celuilalt, de îndată limba română le slujește ca tîlmaci. Cînd faci o călătorie, cînd te duci la iarmaroc, <constați că> limba română o cunoaște oricine“³⁴

Călătorii străini menționează și ei marea răspîndire în societatea româncască a idealului unirii și independenței naționale. „Crearea unui mare Ducat al Daciei, care ar reuni cele două principate, mi s-a părut a fi aici... expresia dorinței celei mai generale a acestei țări“³⁵. În Țara Românească „ideea reunirii tuturor populațiilor românești sub același sceptru ocupă toate mințile. Această idee este puternic întreținută de către românii din Transilvania, care vin aici pentru a găsi de lucru și a-și valorifica măiestria lor.“³⁶ Românii din Transilvania „nutresc speranța de a fi uniți cu frații lor din Moldova și Țara Românească. Ideea unei uniri se popularizează tot mai mult.“³⁷

³² I. D. Suciu, *O mărturie maghiară din 1830 despre necesitatea unității românilor*, în „Studii“, 22, 5, 1969, p. 975—976.

³³ Șt. Imreh, în *Istoria României*, III, 1964, p. 1027—1028.

³⁴ St. L. Roth, *Lupta pentru întietate a limbii de stat în Transilvania... (I. germ., 1842)*, în *idem, Viața și opera*. Ediție bilingvă de C. Göllner. Prefață de V. Maciu, Buc., Edit. științifică, 1966, p. 101, 270.

³⁵ Hurmuzaki-Hodos, *Documente privilegiate la istoria românilor*, XVII, Buc., 1913, p. 394, Nr. DXVIII (Buc., 17 mai 1834. Bois le Comte c. Rigny).

³⁶ P. P. Panaitescu, *Planurile lui Ioan Cămpineanu pentru unitatea națională a românilor...*, în „Anuarul Institutului de istorie națională“ Cluj, 1924—1925, p. 95, Nr. 7 (Buc., 10 decembrie 1838. Woronicz c. A. Czartoryski).

³⁷ F. Colson, *De l'état présent et de l'avenir des principautés de Moldavie et de Valachie...*, Paris, 1839. p. 265.